

Ese de dóne ori in septemana:

Joi-a si Dominec'a.

Pretiuulu de prenumeratiune:

pre anu intregu . . . 6 fl. v. a.
 „ diumetate de anu . . . 3 fl. v. a.
 „ patrariu de anu . . . 1 fl. 50 cr.

Pentru Romani'a si strainetate:

pre anu intregu . . . 9 fl. v. a.
 „ diumetate de anu . . . 4 fl. 50 cr.

LUMINA.

Fóia bisericesca, scolastica, literaria si economica.

Organu oficiale alu eparchiei romane gr. or. aradane.

Correspondintiele si banii de prenumeratiune se se adreseze de a dreptulu: Redactiunei „Lumina” in Aradu, cancelari'a episcopésca.

Pentru publicatiunile de trei ori, ce contienu cam 150 de cuvinte (spatiu de 20 sime garmond) tacs'a e 3 fl.; pana la 220 de cuvinte 4 fl., éra mai sus 5 fl., intielegendu-se intr' aceste sume si timbrulu. — Pretiuulu publicatiuniloru se se anticipé.

PARTE OFICIALE.

Nr. 442. Sc.

CERCULARIU,

catra inspectorii de scóle din districtulu Oradanu.

Avendu in vedere §. 130. din statutulu organicu, subsemnatulu consistoriu eparchialu cu acestea ordina: ca invetiatorii nostri confesionali din districtulu acest'a pe timpulu ferieloru de tóma se se intrunésca si in anulu curinte la conferintie invetiatióresci, care pentru astadata se regula in modulu urmatoriu:

1. Conferintiele invetiatióresci se vor tiené impartite in trei locuri, sub conducerea aloru trei comisari consistoriali; anume:

Un'a conferintia se va tiené in **Oradea-mare**, sub conducerea asesorului si comisariulu consistorialu, protopresbiterulu si fostulu catichetu gimnasialu **Simeonu Bic'a**, la carea se vor intruni invetiatorii din cercurile inspectorale: 1. **Oradea-mare**; 2. **Lunc'a**; 3. **Velenti'a**; 4. **Telégdu**; 5. **Pestisiu**; 6. **Beznea**.

Alt'a conferintia invetiatióresca va fi in **Gurbediu** langa **Tinc'a**, condusa de asesorulu si comisariulu consistorialu, catichetulu gimnasialu **Petru Suci**, la carea se vor atrage invetiatorii din cercurile inspectorale: 7. **Cef'a**; 8. **Tulc'a**; 9. **Tinc'a**, 10. **Ursadu**; 11. **Ucurisiu**; 12. **Beliu**.

A treia conferintia va avé locu in **Beinsiu**, sub conducerea asesorului si comisariulu consistorialu, protopresbiterulu si catichetulu gimnasialu **Georgiu Vasileviciu**, si la acést'a se vor aduná invetiatorii din cercurile inspectorale: 13. **Popmezeu**; 14. **Rabagani**; 15. **Beinsiu**; 16. **Buntesci**; 17. **Rieni**; 18. **Vascou**.

2. Conferintiele acestea se vor intruni la locurile desemnate **Luni dupa Inaltierea Crucei**, adeca in **18. Septembrie** a. c. calend. vechiu, la 9 óre nainte de médiadi, dar cu acea pregatire: ca siedintiele conferintieloru se se póta continuá in dilce urmatórie.

3. La conferintie sunt obligati a participá dupa impartirea de sub punctulu 1. toti invetiatorii definitivi, interimali si suplinti din comunele cercuriloru respective, cari toti vor avé votu decisivu in consultari. La casu de vre-o pedeca prevediuta, sunt detori respectivii invetiatori a se scusá timpuriu la comisariulu consistorialu, justificandu absinti'a cu documinte demne de crediamentu. Dupa incheerea conferintiei astteliu de scusari pentru absintiele, ce nu s'au potutu prevedé, se vor face deadreptulu la consistoriu, care la tóta intemplanca le va tractá acelea cu tóta rigórea.

4. Pentru a contribuí la solenitatea si la rezultatulu conferintieloru invetiatióresci, sunt poftiti a participá la acelea cu votu consultativu domnii protopresbiteri din tracturile respective; domnii asesori consistoriali; apoi preotii parochiali, ca deodata caticheti, si cu deosebire toti domnii inspectori scolari din cercurile respective. Afara de acesti-a sunt anca poftiti la conferintie: primarii comunali, directorii locali de scóle si toti iubitorii de progresu.

5. Comisarii consistoriali sunt insarcinati a se ingrigi in contielegere cu comitetele parochiale din locurile menite pentru conferintia, ca acolo timpuriu se se arangeze o localitate apta pentru tienerea conferintiei, si instruita atátu cu trebuintiósele mese, scaune si alte recuisite de consultare: câtu si cu tóte manualele si recuisitele prescrise pentru invetiamentu in scólele nóstre poporale.

6. Comitetele parochiale din locurile, unde se vor tiené conferintiele, sunt poftite a se ingrigi timpuriu, ca membrii si óspetii conferintiei se aibe cuviintiósa adapostire la casele crestíniloru nostri séu si la ale altoru concetatieni devotati causei scolastice.

7. Agendele conferintiei se vor suscepe, continuá si incheiá in rondulu urmatoriu:

A. In diu'a prima:

a) Se va tiené chiamarea Duchului santu, dupa cum se va aflá mai acomodatú impregiariloru, adeca séu in biserica dupa tipiculu usitatu, séu numai in localitatea conferintiei prin intonarea imnulu „Imperate cerescu.”

b) Presiedintele comisariu va deschide siedinti'a prin o cuvintare ocasionala.

c) Membrii de fatia vor alege din sinulu loru unulu séu doi notari pentru ducerea protocolulu si alte agende scripturistice.

d) Se vor notá dupa nume la protocolu toti invetiatorii presinti, si deosebi cei dóra absinti, notanduse la acesti-a, déca sunt scusati, ori ba.

e) Pentru casulu de vre-o impedecare momentana a presiedintelui comisariu, corpulu invetiatiórescu e autorisatu a-si alage unu presiedinte substitutu din rondulu clerulu, asesoriloru consistoriali, inspectoriloru cercuali, séu alu invetiatoriloru,

f) Se va publicá ordulu obiecteloru prescrise pentru discutie, dupa care conferintiele au a dá parere protocolara la urmatoriele intrebari:

I. Care aru fi caile si midilócele in generalu, de a se edificá scoli noue acolo, unde nu sunt, si a se straformá cele ce nu corespundu recerintieloru legali; anume: din ce materialu aru fi de a se construi scól'a dupa diferitele impregiurari asia, ca spele se fie câtu se póte mai putiene, dar totusi edificiuu se fie destulu de solidu; apoi: ce trebeu observatu la cladirea edificieloru scolare, ca acelea se fie destulu de spatióse, vederóse, sventate si apte pentru renoirea aerulu?

II. Ce au invetiatorii de a face, ca invetiaceii se fie separati in scóla, partea barbatésca de cea femeésca; ca scól'a se fie prevediuta cu recuisitele necesarie, anume: cu scaune lungi (bance), cu mésa, table, mape, globuri, figuri din istori'a naturala, instrumente de computu, si altele?

III. Care sunt mesurile cele mai practicabile spre a se midiloci, ca toti pruncii de ambele secsure in etate dela 6. pana la 12. ani se amble regulatu la scóla; cumu s'aru poté mai bine si mai pe siguru tiené in evidintia toti pruncii obligati la scóla; cumu s'aru poté aplicá mai cu scopu mesurile coactive prescrise in lege, si ce aru fi de a se face cu glóbele de bani?

IV. Ce mesuri aru fi de a se introduce spre acestu: ca tenerulu in etate dela 12 pana la 15 ani se capete instructiune in scól'a repetitoria, séu in asia numit'a scóla de dumineca?

V. Cumu s'aru poté completá si efectul catichisarea tenerimei scolastice asia, ca invetiatur'a religiunei se prinda câtu mai adunci radecini?

VI. Care aru fi mesurile generale, pentru a se infintia pretotindenea seminarie de pomi séu scóla de gradinaritu, si scóla pentru jocuri si deprinderi gimnastice? apoi: ce au a face deocamdata invetiatorii in ambele acestea privintie?

VII. Care sunt obiectele de invetiatura, care se propunu; si care suntu cele ce nu se propunu in scólele poporali dintre câte sunt prescrise in lege; si ce e caus'a la scaderile, ce ocuru in acést'a privintia?

VIII. Ce manuale de invetiatura se folosescu in scólele nóstre poporale, si óre aflate in acele nescari defecte, care aru trebuí suplínite?

IX. Care aru fi cea mai corespundietória impartire a óreloru de invetiamentu pe septemana, ca pe tóte diferitele obiecte prescrise in lege se se ajunga timpulu destulu?

X. Cumu aru fi de a se regulá in uniformitate feriele mari scolastice, pentru ca invetiamentulu se dureze amesuratu legii la sate optu, ér la orasic noue luni; si care aru fi lunile cele mai acomodate pentru ferie?

XI. La ce au invetiatorii a fi cu bagare de séma pentru conservarea sanetati invetiaceiloru; si anume: cumu sunt de a se dedá aceia la curetienia?

XII. Care sunt modurile cele mai corespundătoare pentru a se înpreteni parinții și pruncii cu școlă și a li se da îndemnu liberu către învățătura, fără aplicarea medeloceloru silitorie?

XIII. Cumu aru fi de a se regulă în generalu obligamentulu învățatoriloru de a portă deodată și sarcin'a cantorală la biserică și la alte funcțiuni parohiale, fără ca învățământulu să sufere scadere?

XIV. Care aru fi minimulu salariulu învățătorescu, ca învățatoriulu să pōta subsiste cuviintiosu și să-si pōta implini de-torintiele sale, computanduse în acel'a și emolumintele, ce sunt îndatinate a se da în naturalie? și cumu s'aru potē acel'a încassă mai pe usioru?

XV. Cu ce modu și mijloce s'aru potē înființā unu fondu de pensiu pentru învățatorii nostri poporali și pentru veduvele învățătorese?

XVI. Ce regu'e generale aru fi de a se decretă pentru o portare de totu cuviințōsa a învățatoriulu în viațā casnică și socială, ca învățatoriulu să fie icōn'a moralitātei?

XVII. Ce Institutiuni s'aru vedē de lipsa, pentru ca învățatorii din timpu în timpu să-si învătēasca cunoscintiele pedagogico-didactice; și anume: ce parere au învățatorii despre unu cursu pedagogicu supletoriu, și despre reuniunile mai dese învățătorese?

XVIII. Cumu li se pare învățatoriloru inspectiunea de astadi a școlēloru nōstre poporale; anume: cumu aru fi de a se regulă directoratele locale, și ore mai fire-aru ce-va de facutu în treab'a inspectoratēloru cercuale?

XIX. Cumu aru potē concurge învățatorii nostri mai alesu pe timpul de iernă la acea: ca cei adulți să capete supletorie instruire în cetire, scrisōre și în computu?

XX. Cumu aru fi de a se regulă pe viitoriu conferintiele anuale învățătorese?

g) Se vor alege comisiuni, câte se vor vedē de lipsa, care în diu'ă urmatoria să faca conferintiei reportu și propuneri la singuraticele obiecte numerate mai susu.

h) Se va da locu motiuniloru din partea învățatoriloru în obiecte școlastice, și acele asemene se vor relegă la comisiuni, dēca după natur'a loru nu aru formă casu de urgențā, care se pretinda pertractere numai decātu.

i) Precātu va concede timpul, se va da locu la disertațiuni școlastice, științifice, literare și economice, care din partea membriloru său a ospetiloru conferintiei vor fi insinuate la presidiu.

B. În celelalte dile:

k) Se vor luă în discuțiune de arondulu tōte repōrtele și propunerile comisiuniloru în obiectele de mai susu, și acele conferințā le va decide prin majoritatea voturiloru; dar la protocolu se va luă notiția și despre alte pareri divergente, dēca acele

vor fi susținute prin respectivii și după enunțierea votulu majoritātei.

l) Superanduse tōte obiectele supuse la discuțiune, se va da locu la disertațiunile atinse mai susu sub lit. i) dēca acele vor fi insinuate la presidiu.

m) Se vor dispune cele necesare pentru autenticarea protocolulu conferintiei, care apoi prin comisariulu consistorialu se va substerne la consistoriu, și cu acea comisariulu va încheiā conferințā.

Acest'a este modulu procedurii la conferințiele învățătorese din anulu curinte. Ce mai vine de observatu, e: cā domnii inspectori cercuali de școlē numai deātu au să publice ordinațiunea presinte la învățatorii din cercurile submanuate, ca aceia să aibe timpul de a studiā problemele insirate mai susu, și a se pregati pentru rezolvirea acelor'a, totu-odată cei mai alesu să se pōta pregati și cu vre-o disertațiune pe ocaziunea conferintiei.

Adeveratu, cā problemele espuse mai sus, ca unele, ce ieu dimensiuni mari, pot'escu studiu mai aduncu, și timpul mai lungu pentru a potē fi rezolvite din temeiu; dar începutulu trebuie să se faca acumu la conferințiele prossime prin ventilarea și probibil'a rezolvire a acelor'a; ēr cele, ce deastadată nu se vor potē rezolvi pe deplin, vor romanē prenotate pentru conferințiele anului viitoriu, și intr'acea vor fi supuse decātu învățatorii la o studiere seriōsă.

Se întielege de sine: cā conferințiele învățătorese, după natur'a loru, nu au dreptu de executivă: prin urmăre efectuarea concluseru acelor'a va deinde parte dela aprobarea consistoriulu, parte dela cuviințierea viitorulu sinodu eparchialu.

Oradea-mare, 24. Iuliu, 1872.

Consistoriulu eparchialu greco-orientalu oradanu.

PARTE NEOFICIALA.

Institutulu pedagogicu din Aradu.

Punendu-se cestiunea în desbatere publică despre Institutulu nostru pedagogicu din Aradu din partea Onoratei redacțiunii a „Luminei“, în privințā primirii candidaturiloru în institutu, ni permitem și noi a ni da opiniunea nōstră individuală, fără cea mai mică pretensiune.

E. adeveratu cā potu fi tineri cu 4 clase gimnasiali și 3 reali, și fără clase gimnasiali și reali buni și rei, capaci pentru chiamarea învățătorească și necapaci, pentru cā învățatoriulu nu se nasce, ci trebuie să se faca, să se formeze pentru acēsta cariera. Se ne întrebāmu dāră: este

FOISIÓRA.

Igiiin'a și școl'a.

(Continuare.)

Cum se fia edificata cas'a de școlă? De și în multe comune, mai alesu în Transilvani'a, avemu clădiri de școlă maretic și edificate după regulele igieinistice, totuși cea mai mare parte a edificieloru de școlă este necorespundătoare scopulu, — nise caverne întunecōse, mucedu, reci, jumetate ruinatē, nepodite, cu unu cuventu mai ticalōse de cātu ori ce casa privată.

Edificiulu de școlă are să fia clăditu pe unu locu mai radicat, usioru de suitu, uscatu și usioru de aeritu, cu lumina de ajunsu, îndepartatu de ori ce șgomotu și de necurățeni. Clădirea se fia construită din tiegle masive demanda legea de școlă, ēra medicii s'au unitu totu în aceea, cā o clădire de bārna lucrată bine și frumosu este cu multu mai corespundătoare sanetății. Edificiulu școlii se nu fia încunguratu cu pomi multu și se nu aibe balti în apropierea sa, ca se nu traga paretii umedială, și se se faca isvoru de reumatismu.

Specialminte în Banatu trebuie edificiulu de școlă să fia radicat barem cu 3 urme peste nivoulu stradei, fiindu terenulu mai asediatu, și totdeuna se se faca sub elu și celaria, fruntea edificielu are să stea către resaritu său mediadi, ca radiile sōrelui să pōta strabate bine în încaperi, se consume espiratiunile copiiloru și se usuce clădirea. Nicu într'unu casu se nu stee fruntea edificielu de școlă către apus ori mediulu noptii. Salubritatea

ține edificiele cu cātu (redicatura, etagiū) mai bune de cātu cele fora cātu pentru lumina mai multă și uscățune. — Treptele se fia usioru de suitu, nu tiepisic. Coridorulu (tarnatiū) se fia largu și cātu s'ar potē de încalditu, ca copiii iern'a se se pōta primblă și jocă în elu. — Marimea încapetiloru de clase se îndreptă după numerulu eleviloru, ce se incredințā unui învățatoriu. Numerulu prescriu prin lege este de 60 elevi, și dēca pentru fiecare elevu se cere unu spatiu de 8—12 urme (siucuri) patrate, atunci 60 multiplicatē prin 8—12 ni da marimea clasei de 480—720 de urme patrate, ori 13 $\frac{1}{2}$ —20 de stangini patrate, d. e. în casulu primu 4 de lungu și 3 $\frac{1}{3}$ de lata, cāci 4×3 $\frac{1}{3}$ =13 $\frac{1}{3}$; în casulu alu doila 5 de lungu și 4 de lata, cāci 5×4=20. Sal'a de școlă trebuie să fia din aceea cauză bine luminōsă, ca copiii se nu fia siliti a aduce cartea aprōpe de ochii și astfeliu a se faca miopi (scurti la vedere) — Dr. Kohn în Vratislavi'a, care a facutu mari esperinție în directiunea acēst'a, cere pentru fiecare elevu sticla (iēga) aprōpe de 300 policari patrate pentru cātu 20 de elevi cere elu o superficie de ferēsta de 80—100 policari patrate naltime, și 50—60 de policari patrate latime, asia dāră 4000—6000 policari patrate sticla. Arhitectii, dicu, cā ajunge dēca la 100—150 de piciorē. patrate ale paretiloru se dau 20—22 piciorē patrate superficie de feresti. — Mai departe lumin'a are să cadă numai din o parte și adēca din partea stangă, ca copilulu la scrisu se nu-si faca umbra. O lumina ce cade din mai multe parti, său care se conturba prin umbr'a unoru arbori frundiosu, este daunōsă pentru ochi.

Ferestrele se nu fia afunde, pentru cā cei ce siedu aprōpe de ferēsta sunt espusi tragerii aerulu. Sticla din josu se fia mai opacă, (norōsă, întunecōsă) ca lumin'a se vīna de susu. În contra radielor sōrelui scutescu roletele, ori mai bine marchisele, (unu acoperisiu de pandia, cum e obicinuitu a se pune vēr'a la usi'a

Institutulu nostru pedagogicu, asia precum existe elu astadi, in stare a ni formá invetiatori apti? si cu man'a pe anima vom trebui se respundemu că nu e. Primésca-se dara candidati cu 8 clase gimnasiale si cu insusi esamenulu de maturitate, fie ei cătu de eminenti, totusi nu vom avé invetiatori buni — pôte numai exceptionalminte unii cu totulu devotati acestei carieri — din caus'a că li lipsesce „*pracs'a*“, adeca li lipsesce metodulu de procedura. Medicii dupa 3 ani de teoria intra in anii de pracs'a, si invétia inaintea profesoriloru a aplicá teori'a, adeca a procede cu bolnavulu, a-lu examina, a-i dejudecá bólele, si a-i aflá medicin'a; iuristii se aplica la advocatii mai betrani si éراس invétia procedur'a cu clientii in mai multi ani. Numai bietii candidati de invetiatori esu din Institutu fara nici o pracs'a din caus'a, că la Institutulu nostru lipsesce scól'a practica, unde se invetie aplicarea metódei invetiate in teoria, intrebuintiarea cartiloru scolastice si a medilóceloru de invetiamentu, manuirea disciplinei scolastice, cuvenintia, decorulu si ordinea, unde invetiatorii se stee facia la propunerea objectelor de invetiamentu a profesorului practicu, si apoi se se incerce si ei insisi a propune invetiamentulu sub conducerea directorului séu a profesoriloru, si astu-feliu prin eserecitiu repetitu, se-si castige necesari'a securitate si desteritate in propunere, si se se elibereze de sfiél'a ori timiditatea, ce cam de comunu cuprinde pe tineri, candu isi incérca poterile. Fora acésta scóla de pracs'a nu vom avé nici odata invetiatori apti in tóte directiunile.

Deci necesitatea prima si netrecuta este *reformarea* Institutului nostru pedagogicu din Aradu dupa recerintiele moderne.

Că s'au insinuat pucini candidati si si aceia rei in anulu d'anteiu alu Institutului, dupa parerea mea nu sunt caus'a 4 clase gimnasiale ori 3 clase reale, ci seraci'a tineriloru. Acést'a e si caus'a, că nu tineri eminenti ci invalidii gimnasialoru si ai realeloru — cumu ii numesce „*Lumina*“ — se primescu in institutu, fiindu că institutulu vré se aiba candidati cătu de multi, ce nu e dreptu, căci pana ce pedagogii si teologii absoluti stau fara posturi, nu e lipsa de ei, si că sunt de acestia fara de posturi fapt'a vorbesce. Cu invetiatori slabi necualificati, nu numai

că nu ni vom ajunge scopulu, dar devenim acolo, ca scól'a se se faca si mai uritiósa la poporu. Vorbescu din esperiintia! Pamentulu reu lucratu, fie cătu de bunu. nu dà rodu indestulitoriu. Invetiacei maltratati de invetiatorii necapaci, se facu din fiintie intelectuali masine automate, vorbescu ce nu pricepu, si apoi cătu e de cu greu a aduce astu-feliu de automatielori la fiintie intielesuale, vor se spuna acei invetiatori, cari au avutu de a face cu astu-feliu de elevi. Ce urméza de aci? Poporulu vediendu că copiii sei mergu 6, 8, 10 ani la scóla fara nici unu folosu fara se vedi pre unulu din satu care se scie serié si ceti, se desgusta cugeta că séu copilulu seu nu are capu, si astu-feliu nu e lipsa de a mai merge la scóla si a perde timpulu pretiosu, séu ca scól'a nu e nici de unu folosu. Si un'a si alt'a ilu riceste de catra scóla ilu face nepesatoriu pentru ea, vede intrens'a o sarcina ce i-au impus'o Domnii, ca se si astimpera capriciele sale. Acestea sunt urmarile invetiatoriloru necalificati, neapti. Afara dara cu invalidii' gimnasialeloru si ai realeloru, si se se primésca numai cei buni, fara téma că nu vom avé invetiatori de ajunsu, căci mai bine se nu avemu si se nu stricamu tielin'a, de cătu se avemu rei si se stricamu pamentulu bunu. — „Dar nu vinu cei buni“ imi va replicá cineva! Ba vor veni, numai se li pregatim unu „Pedagogeu“ adeca unu convictu, unde se afle nu numai adapostu ei pe cătu se pôte si viptulu necesariu, éra pana am fi in positiune de a infintiá unu Pedagogeu se dăm candidatiloru stipendiu amesuratu, macar numai la 10 buni in totu anulu. Dar' de unde acést'a? Éta de unde: se se impuna comiteteloru parochiali cea mai stricta detorintia a priveghia, ca epitropii bisericesci, banii inca-sati din tasalu alu doilea si alu treilea se nu i mestice cu altii, precum s'au obicinuitu a se face mai la tóte bisericile, si câte odata se nu-i scape pre maneca, ci se-i administreze asia, precum au incursu sub o stricta controla din partea invetiatoriului localu, si ve asigurám, că stipendie se potu face.

Nici aceea nu e caus'a de a schimbá decisulu sindului „pentru că noi nu avemu nici gimnasie nici reale si că e anevoia a studiá clase de acelea“ căci legea scolastica ne-a eliberatu dela strict'a observatiune a ace-

bolteloru), fiindu că acestea impdeca mai bine caldur'a si in lúnele calduróse de véra lasa aerului liber'a intrare.

Ventilatori daca se facu la feréste, atunci cei de plen nu sunt potriviti, pentru că facu larma si atragu atentiunea eleviloru, ci partea din susu a ferestriloru trebuie astfeliu intocmita, ca se se póta inchide si deschide in forma sialudieloru. Fiindu că aerulu imbultitu nu cade dreptu pre cei ce siedu mai aprópe, ci din sus. Cumca salele de clase trebuie de multe ori spelate si curatite, nu póte fi indoiéla.

Un'a din cele mai ponderóse pretensiuni ale Igieinei cat a scóla este *sustinerrea unui aeru curatu in clase*, care se nu marginésca resuflarea, si prin acést'a se nu impedece activitatea cre-elului, animei si a plumaniloru — schimbarea materiei — si se nu submine desvoltarea.

Aerulu liberu curatu consta din 21 parti de spatiu osigenu si 79 azotu, ca medilocu subtiotoriu alu osigenulu, mai are si unele cantitati de gasu azoticu ($\frac{8}{10}\%$) si o mica catatime de materii organice, o mestecatura de acidu carbonicu, care face $\frac{1}{10000}$ parti adeca $\frac{1}{2000}\%$.

Din acestu aeru respira unu omu crescutu cu fiacare in-sufflare 20 policari cubici in care se afla cam 4 policari osigenu, 16 policari azotu, si cam $\frac{1}{225}$ policariu cubicu acidu carbonicu, si fiindu că 4 policari cubici osigenu tragu ceva mai bine de cătu $\frac{1}{160}$ lotu, asia-dara la 20 de respiratiuni, ce le face omulu in unu minutu intra in plamani in fiacare óra $\frac{1}{4}$ pondu de osigenu, in fiecare di 6 pondi, in unu anu 2190 pondi. Aerulu espiratu s'a stramatatu esentialminte, elu contine numai 16 parti osigenu, catatime de 5 parti ce lipsesce s'a arsu in acidu carbonicu si apa, pe care le impinge afara organismulu prin plamani si pele, pentru aceea aerulu espiratu contine in 100 parti

4 3 acidu carbonicu si in o di espira omulu ceva 14 urme cubice acidu carbonicu. — Se póte dice că in numeru rotandu unu omu de marimea medilocia, da aerului atmosfericu in 2 óre cam 1 urma cubica acidu carbonicu. — Resuflandu mai multi individi, mai vertosu copiii, cari au mai energiósa schimbare a materiei in vreo incaperé se présatura aerulu cu acidu carbonicu déca nu se va renói, si astfeliu se face nerespirabile cu atátu mai multu, cu cătu asemené intra in elu si alte necuratiunii prin respiratiunea pelei (amoniamu, idrogeu sulfuratu, idrogeu carbonatu) prin incaldire, luminare si prin vestmintele ude ale copiiloru.

Resuflarea unui acidu carbonicu, puru, aduce de locu mórte, aerulu atmosfericu contine numai $\frac{1}{10000}$ parti a le volumei acidu carbonicu. — Unu aeru inse, care ar contiené $\frac{10}{10000}$ parti ale volumei acidu carbonicu, este fórte daunaciosu, efectuesce inveninare, ce se manifestéze prin congestiuni de sange catra capu, prin accelerat'a respiratiune, grétia, vomiri s. a.

Unde acidulu carbonicu intrece $\frac{10}{10000}$ ale volumei, perde aerulu insusirea sa nemirositória. Nu e dara minune, daca copiii sunt espusi la conturbatiuni de alimentatiune, la tuberculose, scrofale, congestiuni de crieru, descordari, decadinti, déca scól'a precum sunt multe ale nóstre, dupa 2—3 óre contiene $\frac{30-40}{10000}$ parti de volume acidu carbonicu.

Invetiatoriulu are se fia in scóla cu tóta atentiunea la acésta imprejurare, si cum obsérva ca copiii incepu a langedi, li se incaldiesce capulu, se facu somnurosi ori nepacnici, delocu se ingrigésca a renói aerulu prin deschiderea ferestriloru si a usiei.

(Va urmá.)

stor'a, candu ni concede a primí in preparandia pre candidatii, cari seiu din limb'a materna, din aritmetica, din Geografia si Istoria barem atát'a, câtu se invétia in cele 4 clase inferióre ale gimnasiului, séu 3 clase ale scólei reale. — Cine dara ne impedece a nu primí elevi din scóele normale, ori si elementarie curatu romanesci, déca acói elevi vor depune din amintitele discipline esamenu de primire *bunu* — nu cum a respunsu a la „Pest'a e in Pojunu.“ Nu e dara decisulu sinodului aparchialu caus'a impucinarii eleviloru in cursurile preparandiale, nici ne-capacitatea eleviloru nu sta in primirea invalidiloru gimnasiali si reali, ci reulu zace in celea enumerate mai susu.

Se organizàmu dara institutul nostru pedagogicu, cum am disu, dupa recerintiele moderne, se-i adaugemu scól'a practica, ca conditiunea sine qua non, se dàm stipendia la candidati, si se ne nisumu a infintiá unu pedagogu, se fimu *stricti* la esamenele de primire, la esamenele semestrali, éra mai vertosu la celu de calificatiune, se asiguràmu subsistint'á invetiatoriloru si neaternarea loru stricta dela mil'a poporului, si vi dàm parol'a, ca vom avé si d'ajunsu, si buni, si calificati invetiatori, si atunci ni va fi cu multu mai usioru a capacítá poporulu pentru inmultirea salariulu invetiatorescu. Am vediutu cea mai slaba si nepesatória comuna electrisata de respunsurile invetiaceiloru bune, intielese si desvoltate si crescendu védi'a invetiatoriuului — cum asiu dice — vediendu cu ochii prin astu-feliu de tractare didactica buna cu elevii sei „Experto crede Ruberto.“

Totu asia asiu poté argumentá si in privint'á impucinarii teologiloru, dar nu sun chiamatu, si de aceea tacu.

Fie-mi inse permis a intrebá: de ce s'au scrisu concursu pentru serac'a comuna Medvesiu, candu in Girocu sunt 3 preoti si in Mosniti'a 2, éra indepartarea acestoru comune este fórte mica?

Dr. Vasiciu.

Concursu.

Pentru ocuparea postalui de invetiatoriu din comun'a *Ignesci* comitatulu Aradului protopresbiteratulu B.-Ineului.

Emoluminte sunt 80 fl. v. a. 4 cubule de grâu, 4 cubule cucurudiu 2 mesuri fasola, 5 magi de fenu, 8 stingeni de lemne, 12 jugere pamentu parte de aratu parte tufariu care da dreptu de pascuitu, cortelu cu gradina si stolele inmormentarei.

Doritorii de a ocupá acestu postu, sunt avisati a-si trimitte recursurile cu documintele despre absolvarea preparandiei, la inspectorulu scrisu in B.-Sebisiu pana in 18. septem. càci in 20. septem. st. nou se va tiené alegerea — si a se presentá, celu pucinu una data la biseric'a din Ignesci pentru a si dá dovéda despre calificatiune in cantarile bisericesci.

2-3.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **Ilie Bozganu**, m. p. inspectore de scóle.

CONCURSU.

Pentru ocuparea postului de invetiatoriu devenitu vacantu din comuna Bodesci comitatulu Zarandului, cerculu inspectorulu alu Halmagiulu (XIX.) prin acésta se deschide concursu cu terminu pana la 6. octomvre a. c. st. n. a. m. candu totu odata se va intemplá si alegerea.

Emolumintele sunt: 200 fl. v. a. salariu anualu, 6 stingeni de lemne ce se vor respunde din partea comunelor Bodesci si Mermesci, cortelu liberu, gradina pentru legumi si unu jugeru de pamentu aratoriu in otarulu comunei Bodesci.

Doritorii de a ocupá acestu postu sunt avisati asi tramite recursurile instruite cu documintele prescise in statutulu organicu la subscrisulu, celu multu pana in diu'a alegerei.

Recurentii carii vor documentá cumca oru absolvatu clase gimnasiale vor fi preferiti.

Halmagiu in 8. septembrie 1872.

1-3

In contielegere cu **Comitetulu parochialu**,
Gratianu Popp, inspectore cercualu de scóle.

Concursu.

Pentru ocuparea postului de invetiatoriu devenitu vacantu din comuna Banesci comitatulu Zarandului cerculu inspectorulu alu Halmagiulu (YIX.) prin acésta se deschide concursu cu terminu pana la 6. octomvre a. c. st. n. d. a. la 3 óre candu totu odata se va intemplá si alegerea.

Emolumintele sunt: 250 fl. v. a. salariu anualu, 6 stingeni de lemne ce se vor respunde din partea comunelor Banesci si Cristesci, cortelu liberu, gradina pentru legumi.

Doritorii de a ocupá acestu postu sunt avisati asi tramite recursurile instruite cu documintele prescise in statutulu organicu la subscrisulu celu multu pana in diu'a alegerei.

Recurentii carii vor documentá cumca oru absolvatu clase gimnasiale vor fi preferiti. — Halmagiu in 8. sept. 1872.

1-3

In contielegere cu **Comitetulu parochialu**,
Gratianu Popp inspectore cerc. de scóle.

CONCURSU.

Pentru ocuparea postului de invetiatoriu devenitu vacantu din comuna Lungsióra comitatulu Zarandului, cerculu inspectorulu alu Halmagiulu XIX. prin acésta se deschide concursu cu terminu pana la 11. octombre a. c. st. n. m. candu totu odata se va intemplá si alegerea.

Emolumintele sunt 200 fl. v. a. salariu anualu. 6 stingeni de lemne ce se vor respunde din partea comunelor Lungsióra si Vostociu, cortelu liberu, gradina pentru legumi.

Doritorii de a ocupá acestu postu sunt avisati asi tramite recursurile instruite cu documintele prescise in statutulu organicu la subscrisulu celu multu pana in diu'a alegerei.

Recurentii carii vor documentá cumca oru absolvatu clase gimnasiale vor fi preferiti.

Halmagiu in 8. septembrie 1872.

1-3

In contielegere cu **Comitetulu parochialu**,
Gratianu Popp inspectore cerc. de scóle.

CONCURSU.

Pentru ocuparea postului de invetiatoriu devenitu vacantu din comuna Ociu comitatulu Zarandului, cerculu inspectorulu alu Halmagiulu XIX. prin acésta se deschide concursu cu serminu pana la 13. octobre a. c. st. n. a. m. candu totu odata se va intemplá si alegerea.

Emolumintele sunt 300 fl. v. a. salariu anualu. 6 stingeni de lemne ce se vor respunde din partea comunelor Ociu Basarabasa si Ocisióru, cortelu liberu, gradina pentru legumi.

Doritorii de a ocupá acestu postu sunt avisati asi tramite recursurile instruite cu documintele prescise in statutulu organicu la subscrisulu celu multu pana in diu'a alegerei.

Recurentii carii vor documentá cumca oru absolvatu clase gimnasiale vor fi preferiti.

Halmagiu in 8. septembrie 1872.

1-3

In contielegere cu **Comitetulu parochialu**,
Gratianu Popp inspectore cerc. de scóle

17/1872

Concursu.

Devenindu vacante statiunile invetiatoresci dela clas'a I. si II. din comunitatea Cenadulu-Micu in comitatulu Cenadului, s'a fostu publicatu concursu pentru indeplinirea ambelor acestoru statiuni pana in 15. augustu cal. v. a. c. candu erá se se tiena si alegerea; inse din cause neprevédute amenduse alegerea se prolungesce totu de odata si terminulu concursualu pana in 8. Septemvre cal. vechiu a. c. candu va fi si alegerea.

Emolumintele la statiunea dela clas'a a II. sunt: 1/4 sesiune de pamentu aratoriu, 200 fl. v. a. in bani, 6 stingeni de lemne moi, 3 stingeni de paie pentru incaldu, si cortelu iberu cu gradina; éra la statiunea dela clas'a I. 250 fl. in bani, 3 stingeni de lemne moi, cortelu liberu cu gradina si 150⁰ estravilanu pentru legumi. — Pentru incaldirea scóloru se va resolví cantitatea receruta de paie.

Doritorii de a ocupá unulu séu altulu din aceste posturi, sunt avisati a-si tramite recursurile instruite cu documintele prescise in statutulu organicu catra dlu inspectoriu de scóle din cerculu Nadlacului, Mihaiu Sierbanu pana in diu'a alegerei. — In fine se cere dela recurinti, ca se se presente in faci'a locului in un'a din dominecele pana in diu'a alegerei, séu bataru in diu'a alegerei spre a dá proba despre destertitatea loru in cantarile bisericesci.

Datu in *Cenadulu-Micu*, 20. augustu v. 1872.

2-3.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu dlu inspect. cerc. de scóle.